

บทที่ 3

ประวัติภูมิหลัง ความเป็นมาของ “กลุ่มปากน้ำ”

ในบทที่ 3 นี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษากลุ่มปากน้ำ โดยการวิเคราะห์แนวคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองของวัฒนา และกลุ่มปากน้ำ ซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองในพรรคการเมือง แนวคิด อุดมการณ์ และปฏิสัมพันธ์ของวัฒนา และกลุ่มปากน้ำ อยู่ในบริบทของพรรคการเมือง หากพิจารณาตามความหมายของพรรคการเมืองโดยแท้จริงดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 พรรคการเมือง คือ สถาบันที่รวมบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีความคิด อุดมการณ์ หรือผลประโยชน์ร่วมกัน ฯลฯ เข้ามาสถาบันเป็นกิจกรรมทางการเมือง ฉะนั้นหากความคิดของกลุ่มคนแตกต่างหรือขัดแย้งกับอุดมการณ์พรรค ก็จะเกิดเป็นกลุ่มแตกแยก (faction) แต่วัฒนา (กลุ่มปากน้ำ) และพรรคชาติไทยสามารถร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นเวลานานนั้นแสดงให้เห็นว่า แนวคิด หรือ อุดมการณ์ของวัฒนา (กลุ่มปากน้ำ) สอดคล้องสนับสนุนกับแนวคิด หรืออุดมการณ์ของพรรคชาติไทยมาโดยตลอด การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด และอุดมการณ์ของวัฒนาและกลุ่มปากน้ำ จึงสามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้จากแนวคิดและอุดมการณ์ของพรรคชาติไทย

ดังที่ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร แห่งคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อที่จะวิเคราะห์แนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่ง อาจทำได้โดย

- 1) วิเคราะห์จากจุดกำเนิด หรือ เส้นทางประวัติศาสตร์ของพรรค
- 2) วิเคราะห์จากพฤติกรรมอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับภาวะวิสัยภายนอก และ
- 3) วิเคราะห์จากปฏิสัมพันธ์ ในบรรดากลุ่มสมาชิกภายในพรรค และมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

พรรคชาติไทย นับเป็นพรรคแรกที่วัฒนานำพรรคพวกของตนเข้าสังกัด และเป็นจุดกำเนิดหรือจุดเริ่มต้นของเส้นทางประวัติศาสตร์ของวัฒนาและกลุ่มปากน้ำ ในวงการเมืองไทย จนกลายมาเป็นกลุ่ม ” ภูเขา ” อันลือลั่น สร้างตำนานใหม่ๆ ในวงการเมือง

ไทยที่ช่วยให้ฉงนและเป็นที่น่าสนใจและน่าศึกษาคิดตามพฤติกรรม แนวคิด และอุดมการณ์ ของวัฒนาและกลุ่มปากน้ำ สำหรับผู้เขียนเองก็มีความสงสัยอย่างป็นจริงเป็นจังว่า แนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของวัฒนาและกลุ่มปากน้ำไม่ว่าก่อนจะเป็น “ กลุ่มงูเห่า “ หรือเป็น “ กลุ่มงูเห่า “ ในขณะที่อยู่ในพรรคประชากรไทยก็ตาม ว่าแท้จริงแล้วเป็นอย่างไร เหตุใดกลุ่มปากน้ำจึงได้แสดงบทบาททางการเมืองอย่างหวือหวาหรือหวามขยักที่จะคาดการณ์หรือวิเคราะห์ได้ ฉะนั้น การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด หรืออุดมการณ์จากจุดกำเนิด หรือเส้นทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มปากน้ำ นับเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวคิด หรืออุดมการณ์ได้เป็นอย่างดี ในที่นี้ผู้เขียนจะศึกษาและวิเคราะห์จากจุดกำเนิดที่เริ่มจากพรรคชาติไทย ศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มปากน้ำขณะที่อยู่กับพรรคประชากรไทย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง โดยวัฒนาและพรรคพวกกลุ่มปากน้ำหันไปสนับสนุน นายชวน หลีกภัย พรรคประชาธิปัตย์ เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะที่ นายสมัคร สุนทรเวช และกลุ่มเก่าของพรรคประชากรไทย สนับสนุน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี จนเกิดเหตุการณ์ที่สมัคร และสื่อมวลชนเรียก “ กลุ่มปากน้ำ ” เป็น “ กลุ่มงูเห่า ”

หลังจากนั้นทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มปากน้ำว่า คือความสัมพันธ์แบบใดในระบบอุปถัมภ์ เพื่อให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองที่วัฒนาและพรรคพวกแสดงออกทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

ความเป็นมาของ “ กลุ่มปากน้ำ “ โดยการศึกษาประวัติภูมิหลังของสมาชิกในกลุ่มว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยความสัมพันธ์ในลักษณะของระบบอุปถัมภ์, พรรคพวก, กลุ่มผลประโยชน์ ฯลฯ จะเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มปากน้ำ โดยเฉพาะแนวคิดในระบบอุปถัมภ์ ซึ่งครอบคลุมถึงความสัมพันธ์แบบเครือญาติ, เพื่อน หรือพรรคพวก หรือ “ เจ้าพ่อ “ เป็นต้น โดยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์แต่ละคนเชื่อมโยงกันไปโดยมี นายวัฒนา เป็นแกนสำคัญ ท้ายสุดแล้วความสัมพันธ์กลุ่มปากน้ำเป็นแบบใด เป็นบทสรุปในตอนท้ายเพื่อชี้ชัดและสนับสนุนให้เห็นว่าเพราะเหตุใดอะไรเป็นสาเหตุจูงใจสำคัญให้ “ กลุ่มปากน้ำ “ มีความสัมพันธ์แนบแน่นจนสามารถจะแสดงบทบาททางการเมืองและต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิ

ผล ดังที่ปรากฏในส่วนของจุดเริ่มต้นเข้าสู่วงการเมืองของนายวัฒนา จำต้องย้อนประวัติศาสตร์ของพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคแรกที่นายวัฒนาสังกัดอยู่ครั้งแรกก่อนจะโยกย้ายพรรคจนเป็นเงาที่พรรคประชากรไทยจนท้ายสุดอยู่กับพรรคราษฎร (ให้เห็น“อุดมการณ์ของกลุ่มปากน้ำ” ในการย้ายพรรค) ที่เริ่มจากพรรคชาติไทย ในรายละเอียดซึ่งประกอบกันในประเทศชาติไทย โดยผู้เขียนพยายามจะชี้ให้เห็นวิวัฒนาการของพรรคชาติไทย ซึ่ง สังคิต พิริยะรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าท้ายสุด พรรคชาติไทยได้ตกไปอยู่ในมือของกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นไป (เดิมเป็นพรรคการเมืองแบบเครือญาติของตระกูลชุนหะวัฒนอดิเรกสาร และมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มนักธุรกิจขนาดใหญ่ในเมือง) ดังปรากฏในงานเขียน “ พรรคชาติไทย; จากกลุ่มขอยราชครูถึงกลุ่มเจ้าพ่อท้องถิ่น” จะสังเกตเห็นว่า สังคิต ใช้คำว่า “ เจ้าพ่อ” ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในระบบอุปถัมภ์ ผู้เขียนจะอธิบายเหตุที่ สังคิต เรียกว่า “กลุ่มเจ้าพ่อท้องถิ่น” ซึ่งงานเขียนที่ปรากฏรวมหมายถึงตัววัฒนาด้วยเช่นกัน เนื่องด้วยวัฒนาเป็นผู้สนับสนุนพรรคชาติไทยที่สำคัญและวัฒนาที่เรียกว่า “เจ้าพ่อท้องถิ่น” เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของพรรคชาติไทย โดยเป็น “ กระเป๋าคำ” สำคัญของพรรคชาติไทยมาโดยตลอด

ชื่อของ วัฒนา อัสวเหมม ปรากฏเข้ามาอยู่ในวงการเมืองไทยเมื่อคราวเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน 2526 หลังจากที่รัฐบาลเปรม 3 ยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ วัฒนา อัสวเหมม จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคชาติไทย แต่ครั้งนั้นพรรคชาติไทยตราเป็นฝ่ายค้าน (วัฒนา และกลุ่มปากน้ำ) จึงยังไม่มีบทบาทอะไรมากที่จะให้เป็นที่รู้จักและยังไม่ได้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด

ในการเลือกตั้งในปี 2529 วัฒนาก็ยังไม่ได้ตำแหน่งในรัฐบาลเปรม จนกระทั่งการเลือกในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พรรคชาติไทยเป็นผู้นำรัฐบาล โดยมี พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี นับเป็นครั้งแรกที่หัวหน้าพรรคชาติไทยได้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีชื่อ วัฒนา อัสวเหมม เข้าร่วมคณะรัฐมนตรี¹

¹ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, ถลกกำเนิดพรรคชาติไทย.

เป็นที่น่าสังเกตว่า นับแต่ลงเลือกตั้งครั้งแรกในปี 2526 ครั้งที่สองในปี 2529 และครั้งที่สามในปี 2531 ของวัฒนา ก็สามารถกระโดดเข้าไปเป็นคณะรัฐมนตรีได้ (อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความก้าวหน้าทางการเมืองของวัฒนา จึงได้ก้าวกระโดดได้รวดเร็ว) สังคิต พิริยะรังสรรค์ ได้ตั้งข้อสังเกตและทำการศึกษาพรรคชาติไทยในภายหลังเป็นการเข้ามาของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นและได้เรียกพรรคชาติไทยจากการที่มีนักธุรกิจอยู่เบื้องหลัง จนได้ชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยที่เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีในปี 2531 นอกเหนือจากชาติชาย และประมาณแล้ว มี ประมวล สภาวะสุ, สุชน ชามพูนท, อุคมศักดิ์ แห่งทอง, ประทวน รมยานนท์, ชูชีพ หาญสวัสดิ์, เสนาะ เทียนทอง, วัฒนา อัสวเหม, จำรัส มังคลารัตน์, สกฤต ศรีพรหม, ประสงค์ บุรณพงศ์, บรรหาร ศิลปอาชา, ทวิช กลิ่นประทุม, บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ, กร ทัพพะรังสี และอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ²

ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลชาติชาย รัฐมนตรีจำนวนมากถูกมองว่ามีพฤติกรรมคอร์รัปชันกันอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเกิดรัฐประหารโดยคณะ รสช. ที่นำโดย พล.อ. สุนทร คงสมพงษ์ และ พล.อ. สุจินดา คราประยูร คณะ รสช. ที่ประกาศยึดทรัพย์รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชาติชายหลายคนและ รสช. ได้แต่งตั้งให้ นาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว จนมีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ปรากฏว่ามีกลุ่มนักการเมืองรวมตัวกันเพื่อตั้งพรรคการเมืองมาสนับสนุนนายทหารเป็นนายกรัฐมนตรี ชื่อ “พรรคสามัคคีธรรม” มี ฌรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค ผลการเลือกตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้ ส.ส. 79 คน, พรรคชาติไทยภายใต้การดูแลของนายบรรหาร ได้ ส.ส. 74 คน เป็นอันดับ 2 พรรคชาติไทยพยายามปรับตัวเพื่อขอเข้าร่วมรัฐบาล โดยการเอาสมบุญ ระหงส์ ที่อยู่กัฝ่าย รสช. มาเป็นหัวหน้าพรรคแทน พล.อ.ชาติชาย แต่เมื่อเลือกตั้งแล้วปรากฏว่าในตอนแรกฝ่ายทหารไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคการเมืองที่เข้าร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลซึ่งมีพรรคชาติไทยด้วยจึงหันมาสนับสนุน นาย ฌรงค์ วงศ์วรรณเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ว่าเรื่อง ฌรงค์ ถูกสหรั้งคดีฆ่าด้วยข้อหาพัวพัน

²หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, “ถลกกำเนิดพรรคชาติไทย”, ฉบับลงวันที่ 19-21 กรกฎาคม 2538.

การค้ายาเสพติด ทำให้ 5 พรรคหันกลับไปสนับสนุน สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

ในที่สุด สุจินดา ก็รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีพรรคชาติไทย (รวมทั้งคívวัฒนา และกลุ่มปากน้ำ) ช่วยประคองตำแหน่งให้ แต่รัฐบาลชุดนี้ก็ไปไม่ได้ไม่ไกลเพราะเกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ขึ้นมาในปี 2535 เมื่อสุจินดา ลาออกจากตำแหน่ง 5 พรรคที่รวมกันประคองตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้กับสุจินดา ประกาศให้สมบุญ ระหงส์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่นายอานันท์ ปันยารชุน กลับได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อมีการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2536 พรรคชาติไทย โคนกล่าวหาว่าเป็น “ พรรคมาร “ พล.อ.ชาติชาย พาสีครพรรคพวกบางส่วนถอนตัวออกไปตั้ง “พรรคชาติพัฒนา” เพื่อล้างภาพมารแต่บรรหารได้ผนวกพรรคสามัคคีธรรม สายของณรงค์ วงศ์วรรณเข้ากับพรรคชาติไทยและสามารถได้รับเลือกเข้ามาเป็นอันดับสอง

หลังเลือกตั้งพรรคชาติไทยเป็นฝ่ายค้านอีกครั้ง ช่วงปลายปี 2536 กระแสภายในพรรคที่ผลักดันให้บรรหารขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยก็เกิดขึ้น และก่อกวนกอดันต่อเนื่องโดยกลุ่มต่างๆที่เข้าร่วมอยู่ในพรรคชาติไทย จนกระทั่งสามารถเปลี่ยนตัวหัวหน้าพรรคได้สำเร็จ ในเดือนมีนาคม 2537 บรรหารขึ้นนั่งตำแหน่งหัวหน้าพรรค โดยมี เสนาะ เทียนทอง เป็นเลขาธิการพรรค

“พรรคชาติไทย ที่เคยเป็นของราชครู” สร้างขึ้นโดยกลุ่มชอยราชครู ในที่สุดก็กลายเป็นพรรคของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นในที่สุด

จากประวัติศาสตร์และภูมิหลังของพรรคชาติไทยที่วัฒนาและกลุ่มปากน้ำสังกัดอยู่ เป็นผลทำให้ วัฒนามีภาพจน์เป็น “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อท้องถิ่น” หรือมองว่า

เป็น “เจ้าพ่อ” ร่วมกับ บรรหาร ศิลปอาชา, เสนาะ เทียนทอง และ ณรงค์ วงศ์วรรณ ซึ่งบุคคลเหล่านี้คือ สมาชิกคนสำคัญของพรรคชาติไทยในปัจจุบันทั้งสิ้น³

ผลต่อมาก็คือ ภาพพจน์ของวัฒนา อัสวเหม ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย และถูกมองว่าเกี่ยวพันกับการค้ายาเสพติด เนื่องจาก

1. สมัคร เทียนสุวรรณ ผู้สมัครร่วมทีมของวัฒนา ในการเลือกตั้งปี 2529 ถูกจับในข้อหาค้ากัญชาเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2529

2. วัฒนาเข้าไปซื้อกิจการโรงแรมของอดีต ส.ส. เชียงรายผู้หนึ่งที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาค้าเฮโรอีนที่ฮ่องกงเมื่อปี 2536

3. วัฒนามีความสัมพันธ์สนมกับเจ้าของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งย่านชานเมืองและเคยเดินทางไปต่างประเทศร่วมกัน ห้างสรรพสินค้าแห่งนี้สามารถขยายกิจการได้อย่างรวดเร็วภายใน 5 ปี ต่อมานักธุรกิจผู้นี้ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยข้อสงสัยที่ว่าพัวพันกับการค้ายาเสพติด

4. การที่วัฒนาซื้อกิจการโรงแรมของทง ศิริปรีชาพงษ์ อดีต ส.ส. ที่ทางการสหรัฐตั้งข้อหาค้ากัญชาข้ามชาติ

จากการที่วัฒนาเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว ทำให้ทางการสหรัฐตั้งข้อสงสัยว่าวัฒนาพัวพันกับการค้ายาเสพติด และมีคำสั่งห้ามวัฒนาเข้าประเทศ

ถึงแม้ภาพพจน์ของวัฒนาจะถูกมองในแง่ดังกล่าวข้างต้น แต่บทบาทวัฒนาในฐานะผู้นำกลุ่มปากน้ำที่ดำรงอยู่ในพรรคชาติไทยขณะนั้นมิได้ถูกลดบทบาทแต่อย่างใด วัฒนากลับได้ตำแหน่งในพรรคเป็นรองหัวหน้าพรรคชาติไทย โดย สมพร อัสวเหม เป็นรองเลขาธิการพรรคชาติไทยในปี 2538⁴

³ เวียงรัฐ เนติโพธิ์ ใน “เจ้าพ่อในทัศนะของข้าราชการ” 2537.

⁴ เอกสารพรรคชาติไทย, 2538.

หากจะพิจารณาถึงสาเหตุแล้วน่าจะเป็นที่วัฒนธรรมมีหลายมุ้ง หลายกลุ่มย่อยซึ่ง ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นตามแต่ภูมิภาคที่ประกอบขึ้นเป็นพรรค สาเหตุที่พรรคชาติไทยมีกลุ่มย่อยหลายกลุ่มอาจมีสาเหตุ

สืบเนื่องมาจากการรณรงค์หาเสียงต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ทำให้ผู้สมัคร ส.ส. จำนวนหนึ่งประสบปัญหาทางการเงินภายหลังการเลือกตั้ง สถานการณ์เช่นนี้ทำให้นักการเมืองในพรรคบางคน รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีฐานะทางการเงินดีมีโอกาเข้ามาอุปถัมภ์กลุ่มการเมือง (กลุ่มปากน้ำ) ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อยขึ้น เพื่อต่อรองผลประโยชน์ทางการเมือง ผลคือ วัฒนธรรมได้อุ้มหรืออุปถัมภ์กลุ่มปากน้ำขึ้นมาเพื่อต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองดังกล่าว โดยการนำทีมปากน้ำเข้าสภาได้โดยตลอด

รศ.ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อที่จะวิเคราะห์แนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่ง อาจทำได้โดย

- 1) วิเคราะห์จากจุดกำเนิดหรือเส้นทางประวัติศาสตร์ของพรรค (กลุ่มในพรรค)
- 2) วิเคราะห์จากพฤติกรรมอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับภาวะวิสัยภายนอก และ
- 3) วิเคราะห์จากปฏิสัมพันธ์ในบรรดากลุ่มสมาชิกภายในพรรคและมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

จากแง่มุมทางประวัติศาสตร์ – ความเป็นมาของพรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยก่อตั้งหลังเหตุการณ์ 2516 คือหลังจากที่คณะทหาร ถนอม – ประภาส สูญเสียอำนาจอย่างเป็นทางการไป แกนนำของพรรคคือ ครอบครัวจอมพลผิน-เผ่า แห่งชอวยราชครู ผู้เรืองอำนาจ ในทศวรรษ 2490 หลังรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ กลุ่มนี้ถูกผลักดันออกจากเวทีการเมือง แต่ยังคงรักษารูปร่างทางเศรษฐกิจไว้ พลตรี ประมาณ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และได้กลายเป็นนักธุรกิจชั้นนำในอุตสาหกรรมสิ่งทอ บุตรเขยจอมพลผิน อีก 2 คน คือ สิริ สิริโยธิน และละม้าย

อุทยานนท์ เคยเป็นทหารแต่มาเอาดีทางธุรกิจ พลตรีชาติชาย (ยศในขณะนั้น) ถูกส่งไปที่อาร์เจนตินา

การก่อตั้งพรรคชาติไทยซึ่งเปิดตัวในปี 2517 เป็นช่องทางให้กลุ่มชวยราชครูในฐานะเป็นกลุ่มการเมืองหัวรุนแรงทางการเมือง และปรากฏว่าประสบความสำเร็จในการเข้าร่วม/จัดตั้งรัฐบาลมาอีกหลายสมัย

เปรียบเทียบกับพรรคใหญ่ เช่น ประชาธิปัตย์ ที่ตั้งมาก่อนแล้ว ชาติไทยได้เปรียบตรงที่

1. กลุ่มแกนจัดตั้งมีความสัมพันธ์กับบางกลุ่มในกองทัพอย่างแนบแน่นมาโดยตลอด แม้ในช่วงอับแสงสมัยจอมพลสฤษดิ์ พลเอกศิริ สิริโยธิน เป็นประธานสภา หลังจากที่ยอมพลถนอมรัฐประหารรัฐบาลตนเองใน พ.ศ. 2514 และในช่วง พ.ศ. 2517-2519 พรรคชาติไทยเป็นช่องทางให้ฝ่ายกองทัพคงอิทธิพลเงื้อมมือในรัฐมาอยู่ได้

2. ตั้งแต่ต้นชาติไทยเป็นพรรคที่ดึงดูดนักธุรกิจคนดังจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาคเหนือ กลาง และอีสาน เข้าร่วมสมัคร ส.ส. หรือเป็นผู้สนับสนุนพรรค (ชินวัตร วงศ์วรรณ อังกินันท์ ศิลปอาชา โทธิสุขชน เทียนทอง ประจวบเหมาะ อัสวเหม ฯลฯ) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้พรรคชาติไทยมีจุดเด่นกว่าพรรคอื่นๆ และได้ผันตัวเองเป็นพรรคยอดนิยมของนักธุรกิจประเภทเจ้าพ่อและนักธุรกิจรุ่นใหม่ของต่างจังหวัดแทบทุกภาคยกเว้นภาคใต้

การวิเคราะห์จากพฤติกรรมพรรคและปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มสมาชิกภายในกับภายนอก

1) จากการศึกษาพฤติกรรมของพรรคชาติไทย ได้ข้อสรุปว่าพรรคชาติไทยรวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองเพื่อคานกับพลังอำนาจฝ่ายซ้ายและกลุ่มก้าวหน้าอื่นๆ ในสมัยที่กระแสการเมือง แนวก้าวหน้าแบ่งบานอยู่ใน พ.ศ. 2516 – 2519 (ในทำนองเดียวกับที่

พรรคประชาธิปไตยถูกก่อตั้งเพื่อคานกลุ่มการเมืองนำโดย นายปรีดี พนมยงค์ ในทศวรรษ 2480)

แม้ในช่วงปัจจุบันกล่าวได้ว่า พรรคชาติไทยจัดอยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่มีแนวโน้มสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการ เห็นได้จากที่พรรคให้การสนับสนุนคณะ รสช. เมื่อช่วงปี 2534/2535

2) การมีนักธุรกิจอยู่เบื้องหลังจำนวนมากจนได้ชื่อว่า “พรรคนักธุรกิจ” พรรคจึงมีพฤติกรรมรักษาและเสริมผลประโยชน์ทางธุรกิจของสมาชิกนักธุรกิจของพรรคที่ชัดเจน และมีทั้งนักธุรกิจประเภทเจ้าพ่อด้วย สมาชิกสำคัญและ “กระเป่า” ของพรรค 4 ท่านได้รับการเอ่ยชื่อว่าเป็น “เจ้าพ่อ” จากการสอบถามความเห็นจากนายอำเภอ/สารวัตรใหญ่ทั่วประเทศ คือ บรรหาร ศิลปอาชา, ณรงค์ วงศ์วรรณ, วัฒนา อัสวเหม และเสนาะ เทียนทอง ดังนั้นนอกจากเป็นพรรคนักธุรกิจแล้วยังเป็นพรรคเจ้าพ่อได้อีก

ดังนั้นจุดมุ่งหมายของพรรคจึงขยายเป็นเพื่อนักธุรกิจดังต่างจังหวัดด้วย ในประเด็นนี้พรรคชาติไทยได้สร้างแนวปฏิบัติอันเป็นความมีหน้ามีตาของพรรคคือนำคือความสามารถของส.ส. บางท่านที่ดึงงบประมาณและนำเอาความเจริญทางด้านวัตถุมาสู่จังหวัดที่ตนเองเป็น ส.ส. ที่เด่นมากคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา ในกรณีสุพรรณ/บรรหารบุรี ชาติชาย ชูณหวิธ และสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ในกรณีนครราชสีมา สมัยเป็นเป็น ส.ส. สังกัดพรรคชาติไทย นับเป็นการสร้างแนวปฏิบัติให้วงการเมืองไทยที่นักการเมืองประเภทเจ้าพ่อท้องถิ่นสามารถนำความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุมาสู่จังหวัดที่ตนเป็นผู้แทนได้ ทำให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนในจังหวัดอื่นๆ ต่อมา ส.ส.ของตนในทำนองเดียวกับพรรคอื่นๆด้วย

3) ในประเด็นเรื่องคอร์ปชั่น การพั้วพันกธุรกิจนอกกฎหมาย การแสดงความเป็นใหญ่เหนือข้าราชการประจำ (ของ ส.ส.บางคนในพรรค) ไม่แตกต่างจากพฤติกรรมของนักการเมืองชั้นนำ ในพรรคแนวอนุรักษ์นิยมในประเทศอื่นๆ เช่น ในเกาหลีใต้ พรรคนำโดย โร แท้ วู ซึ่งเป็นคดียื้อฉาวในเกาหลี หรือ พรรค ดี แอล พี ของญี่ปุ่น ล้วน

แล้วแต่ไม่มีจุดขึ้นทางจริยธรรม หรือความเป็นนักการเมืองมือสะอาด.. กล่าวโดยย่อ คิด
อันดับโลกเหมือนกัน

4) การวิเคราะห์ การศึกษา หลักฐานข้อมูลที่มีอยู่จนถึงบัดนี้ ชี้ไปสู่จุดที่ว่า
พรรคชาติไทยมานั่งในตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐมนตรีเพื่ออำนาจ เพื่อแสวงหา และส่งเสริม
ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองและพรรคพวกที่แตกต่างไปจากพรรคอื่นๆ
แต่วิธีการที่ทำก็ไม่โปร่งใสและยังอาจเกิดความจำเป็นในทางการเมืองมิใช่เกิดจากอุดม
การณ์อันสูงส่งแต่อย่างใด คือ มิได้เข้ามาเป็นนักการเมืองเพื่อเสียดุลความสุขส่วนตนเพื่อ
ประชาชน พฤติกรรมจะคล้ายกับนักเศรษฐศาสตร์แนวเสรีนิยมที่เชื่อว่า นักธุรกิจจะทำ
ประโยชน์ให้สังคมได้ดีก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นทำให้เขาได้กำไรเท่านั้น (พ่อค้าขมขมบัง
ผลิตขมขมปึงให้คนได้กินเพราะเขาได้กำไรจากขายขมขมปึงเป็นแรงจูงใจ) แต่นักการเมือง
กับนักธุรกิจนั้นต่างกัน นักธุรกิจโดยธรรมชาติต้องแสวงหากำไร แต่นักการเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยเป็นนักปกครองเพื่อประชาชน เพราะฉะนั้นการที่นักการเมืองเข้า
มาเพื่อหากำไรจึงไม่ถูกต้องไม่ใช่ส่วนหนึ่งของจริยธรรมของนักการเมืองอาชีพ

ผศ. ชเนษฐ วัลลภ ขุมทอง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์พรรคชาติไทยนั้น ผมวางอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณา 2
ประเด็น

ประเด็นแรก เป็นการมองในเชิงวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์และบวกเข้ากับ
วิวัฒนาการของเศรษฐกิจไทยในส่วนที่ใกล้ชิดกับกลุ่มการเมือง แล้วนำไปสัมพันธ์กับ
วิวัฒนาการการเคลื่อนไหวของระบบเศรษฐกิจโลก

ประเด็นที่สอง เป็นการมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ขบวนการทาง
สังคมพยายามจะไต่หาเป้าหมายความต้องการของสมาชิกในกลุ่มหรือต่อต้านอะไรบาง
อย่างที่สมาชิกขบวนการของสังคมเห็นว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของตน ซึ่งว่า
เป็นขบวนการทางสังคมทางสังคมอย่างหนึ่งและขบวนการทางสังคมนี้ผูกพันกับรูป
แบบการทำมาหากิน หรือวิธีการผลิตของสมาชิกของตนในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีรากฐาน

มาจากการเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้ผลักดันสนับสนุน วิธีการทำมาหากินที่ตนเองชอบและคัดค้านรูปแบบที่ตนเองคิดว่าทำให้คนเสียประโยชน์

ดังนั้นอุดมการณ์จึงเป็นเรื่องของแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยเศรษฐกิจเป็นเรื่องของการทำมาหากินและการเมืองเป็นเรื่องของระเบียบที่จะจัดวิถีในการทำมาหากิน

ผมจะเริ่มวิเคราะห์พรรคชาติไทยโดยใช้กรอบความคิดดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพิจารณาร่วมกันไป

ถ้ามองเฉพาะทางวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์อย่างเดียว การใช้วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาเป็นตัวจับเพราะพิจารณาอุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริง หรือความต้องการภายในสมองของเขาว่าต้องการรูปแบบการทำมาหากินแบบไหน หรือรูปแบบการผลิตแบบใด

ในประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ฝ่ายที่ไม่มีอำนาจทางการเมือง ไม่มีสิทธิมีเสียงในการกำหนดวิถีการทำมาหากินที่เป็นประโยชน์สำหรับตน รู้สึกว่าวิถีการทำมาหากินถูกรอบครองโดยเจ้าศักดินา ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อคนทั้งหมดในสังคม จึงลุกขึ้นมารวมตัวกันต่อต้านระบบของเจ้า ชุนนาง หลังยุคสงครามเซงก็เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์หรือที่เรียกว่ายุคที่โลกเป็นหนึ่งก็คือ ทุกคนในโลกไม่มีความแตกต่างกันเป็นหนึ่งเดียวกัน เหมือนกับท้องฟ้าอวกาศหลังจอกอมพิวเตอร์ที่เราสามารถคุยกันได้ข้ามทวีป ข้ามเพศ ข้ามทุกอย่าง การติดต่อผ่านอินเทอร์เน็ตดังกล่าว่าเราไม่ทราบว่าคนที่เราคุยด้วยเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย หรืออะไรทั้งสิ้น กรณีประเทศไทยก็เช่นกัน หลังการปกครอง 2475 เรามีการต่อสู้โดยกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้เป็นเจ้าของสมบัติ รู้สึกว่าไม่ได้ประโยชน์จึงรวมกันต่อต้านเจ้าและขุนนาง ระบบเศรษฐกิจประเทศไทยที่มีการปกครองภายใต้ระบบพระมหากษัตริย์ ซึ่งเรามองว่าเป็นทุนของเจ้าแต่เมื่อไปอ่านงานของอาจารย์เอก เหล่าธรรมทัศน์ ว่าเบื้องใต้ที่พระมหากษัตริย์ปกครองนั้นต้องเอื้อประโยชน์ (ดู Anek Lcothammatas, Business Association and Ne Political Economy of Thailand: from

Bureaucratic Polity to Liberal Corporatism, Institute of Southeast Asian Studies, 1992.) ให้กับคน 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มขุนนาง ที่ทำมาหากินได้บนพื้นฐานของการเก็บส่วยอากร ซึ่งเป็นลักษณะของการทำมาหากินที่ไม่ต้องต่อสู้กับโลกของความเป็นจริง และกลุ่มที่สองคือ กลุ่มท้องถิ่น หรือ กลุ่มทุนเจ้าพ่อเป็นกลุ่มที่ต้องต่อสู้กับโลกของความเป็นจริงแต่ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อแสวงหากำไร แม้แต่วิธีการที่ผิดกฎหมายถ้าจำเป็นก็ต้องทำ

หลัง พ.ศ.2475 กลุ่มเจ้าลูกหลานตกตบตาหลงและเป็นการเปิดโอกาสให้อำนาจสองอำนาจที่อยู่ข้างล่างลุกขึ้นมาต่อสู้กันว่าเราจะทำมาหากินอย่างไรในสังคมไทย เป็นการทะเลาะกันระหว่างกลุ่มของท่านปรีดี พนมยงค์ และกลุ่มของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผมมาถึงจุดของจอมพล ป. เพื่อจะให้เห็นว่า ถ้าดูประวัติศาสตร์พรรคชาติไทยเก็บมาจากจุดนี้ เพราะฉะนั้นวิธีการทำมาหากินของเราอยู่บนรากฐานของการสร้างกำไรหรือสร้างรายได้ที่ไม่ใช่แบบขุนนางหรือเจ้า แต่ต้องต่อสู้กับโลกของความเป็นจริง ซึ่งบางครั้งต้องทำเรื่องผิดกฎหมายหรือผิดความถูกต้องเพื่อให้ได้รายได้เข้ามา “วิธีนี้อาจเรียกว่าเป็นการสะสมทุนแบบดึกดำบรรพ์” พรรคชาติไทยเติบโตมาจากประเด็นตรงนี้ อาทิ จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นผู้ที่มีการทำมาหากินในรูปแบบ ซึ่งต้องอาศัย “พรรคพวกที่เป็นเจ้าพ่อต่างๆ เจ้าของถิ่นต่างๆ” ซึ่งจะไม่วิจารณ์ว่าผิดหรือถูก แต่นั่นเป็นวิธีการทำมาหากินของเขาซึ่งจำเป็นต้องทำเพื่อจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ และนั่นคือ อุดมการณ์แท้จริงของพรรคชาติไทย แต่พรรคไม่ได้ประกาศชัดในนโยบายพรรคคน

พรรคชาติไทยในช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยเป็นผู้ให้ภาพของสิทธิมนุษยชนซึ่งส่งผลมาสู่ประเทศไทยเช่นกัน ทำให้คนที่เคยทำมาหากินแบบไม่ถูกกฎหมายต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของคนให้เป็นที่ยอมรับแก่สาธารณชน อันเป็นที่มาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ต้องการสร้างชนชั้นนายทุนกลาง ที่ต้องการให้เปิดกว้างให้เขาสามารถทำมาหากินได้อย่างมีกฎระเบียบ อุดมการณ์พรรคชาติไทยจึงต้องประกาศแบบกว้าง ๆ หลวม ๆ

โดยสรุปในกรณีของรัฐสภาไทยกล่าวได้ว่า ยังไม่แสดงให้เห็นว่าเป็นการต่อสู้ของพรรคการเมืองที่เป็นผู้แทนผลประโยชน์ของวิถีการทำมาหากินของสังคมไทย ดังนั้น ถ้านำประเด็น 2 ประเด็นข้างต้นมาพิจารณาแล้ว รัฐสภาเป็นเพียงห้องประชุมเสนาราชการของกลุ่มผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและปกครองประเทศเพื่อไปตกลงหรือต่อรองผลประโยชน์กัน ส่วนผู้ที่ไม่อยู่ในสภาคือ ผู้ที่เป็นรอง ซึ่งจะต้องต่อสู้กันนอกสภา ดังจะเห็นว่าการต่อสู้เคลื่อนไหวจะต้องทำกันนอกสภา ในสภาเป็นเรื่องของการคุยกันสนุกๆ โวหารสวยๆ

ที่สุดแล้ว ในส่วนของพรรคชาติไทยจะต้องพัฒนาไปอีกนานพอสมควรที่จะสะท้อนภาพให้เห็นความต้องการของสมาชิกว่ามีวิถีการทำมาหากินรูปแบบไหน และที่ตัวเองจะสนับสนุนรูปแบบวิธีการผลิตแบบไหน โดยที่พรรคชาติไทยจะต้องกล้าที่จะลุกขึ้นมาบอกว่าพรรคชอบวิถีการทำมาหากินและสนับสนุนวิถีการทำมาหากินแบบใด ในปัจจุบันพรรคการเมืองไทยจะพูดอุดมการณ์ที่ปรากฏในเอกสารเหมือนกันหมด แต่ละพรรคยังไม่ชัดเจนว่าสมาชิกของพรรคทั้งหมดมีวิถีการทำมาหากินแบบไหนที่ตนอยากจะสนับสนุนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ผมอาจจะบอกได้ว่าเขา รูปแบบการทำมาหากินแบบขุนนางและเจ้าทั้งหลาย ในกรณีของพรรคชาติไทยต้องไปต่อสู้กับความเป็นจริงนั่นคือรูปแบบการผลิตที่เขาจะต้องสนับสนุนหรือไม่ และวันหนึ่งจะมาถึงจุดที่พรรคจะต้องเขียนอุดมการณ์ที่แสดงรูปแบบการทำมาหากินของตนเองได้อย่างแท้จริงและเด่นชัด

หลังการปฏิวัติรัฐประหารอีกครั้งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 ก่อกำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 2521 พรรคประชากรไทย นำโดย นายสมัคร สุนทรเวช อดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ฝ่ายขวา ก็ได้ถือกำเนิดเพื่อลงเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของพรรคที่มีขึ้นในวันที่ 22 เมษายน 2522

ผลการเลือกตั้งครั้งแรกในยุคขวาทิฆาตซ้ายของพรรคประชากรไทย จึงสามารถกวาดที่นั่งอย่างถล่มทลายในเขตกรุงเทพมหานครได้ถึง 32 เสียง เหลือเพียงที่นั่งให้กับพรรคประชาธิปัตย์เจ้าถิ่นที่เคยครองเสียงในกรุงเทพฯ เพียง 1 เสียงเท่านั้น

พรรคประชากรไทยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อเนื่องมาโดยมีนายสมัค เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของพรรค ในยุคของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จนเมื่อ พล.อ. เปรม ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2519 เปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 พรรคประชากรไทยก็สามารถกวาดที่นั่งในสภาฯ ได้ถึง 36 ที่นั่ง โดยส่วนใหญ่ยังคงมาจากพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครอยู่นั่นเอง

และในครั้งนี้นี้พรรคประชากรไทยมีโอกาเข้าร่วมรัฐบาลเป็นครั้งแรก ภายใต้การนำของ พล.อ. เปรม ก้าวเข้าสู่การยึดครองกระทรวงคมนาคมแบบเบ็ดเสร็จ ตั้งแต่รัฐมนตรีว่าการ ที่มีนายสมัค สุนทรเวช หัวหน้าพรรคนั่งว่าการฯ เอง พร้อมรัฐมนตรีช่วยฯ ที่มาจากพรรคเดียวกันอีก 2 ตำแหน่ง

การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคประชากรไทย ดำเนินต่อเนื่องไปจนกระทั่งเมื่อ พล.อ. เปรม ประกาศยุบสภาอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2529 และได้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 27 กรกฎาคม ในอีก 2 เดือนต่อมา อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3 ของพรรคประชากรไทย ในครั้งนี้สามารถกวาดที่นั่งได้เพียง 24 ที่นั่ง และเข้าสภาในฐานะฝ่ายค้าน

สนามการเมืองในกรุงเทพฯ เริ่มส่อเค้าแห่งการเปลี่ยนแปลง เมื่อ พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น

29 เมษายน 2531 พล.อ. เปรม ประกาศยุบสภาฯ อีกครั้ง การเลือกตั้งทั่วไปใน 3 เดือนต่อมา พรรคประชากรไทยเริ่มปรากฏ ส.ส. นอกเขตกรุงเทพฯ ในสัดส่วนที่มากขึ้น ส่งผลให้จำนวน ส.ส. ของพรรคทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 31 คน แต่อยู่ในฐานะฝ่ายค้านของรัฐบาล พล.อ. ชชาติชาย ชุณหะวัณ จนกระทั่งการปรับ ครม. ในต้นปี 2533 พรรคประชากรไทยจึงได้รับเชิญเข้าร่วมในคณะรัฐมนตรี

ในปีเดียวกันนี้ สัญญาการเมืองบางอย่างได้บ่งบอกเวลาแห่งการยึดครอง กรุงเทพฯ ของพรรคประชากรไทยกำลังจะถึงบทสุดท้าย พร้อมกับการเติบโตใหญ่ของพรรคพลังธรรม ที่มี พล.ต. จำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรค เพราะผลการเลือกตั้งผู้ราชการ

กรุงเทพฯ และสมาชิกสภาเขตและสภากรุงเทพฯ ในปีนั้น ปรากฏว่าพรรคประชากรไทย พ่ายต่อพรรคพลังธรรมอย่างย่อยยับ

23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ทำการ รัฐประหาร และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พรรคประชากรไทยในบทบาท สนับสนุนคณะรัฐประหาร ต้องประสบความตกลำครั้งสำคัญ กลายเป็นพรรคต่ำลิบครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พ่ายแพ้แก่พรรคพลังธรรมอย่างสิ้นเชิง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ที่นั่งในสภาฯ เพียง 7 ที่นั่ง แต่ยังได้รับการเชิญเข้าร่วมรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 ของพรรคประชากรไทย ในวันที่ 13 กันยายน ปีเดียวกัน เป็นการเลือกตั้งอีกครั้งที่พรรคประชากรไทยต้องจดจำ เมื่อกระแสเทพและมาร ครอบคลุมอยู่ในกระแสทางการเมืองขณะนั้น

พรรคประชากรไทยที่เคยเป็นเจ้าครองสนามเลือกตั้งกรุงเทพฯมาก่อน กลับต้องพ่ายแพ้ให้แก่เจ้าถิ่นเดิมที่กลับมาผงาดอีกครั้ง คือ พรรคประชาธิปัตย์

คงเหลือเพียงนายสมัคร สุนทรเวช ในเขตคูสิต นางปวีณา หงสกุล ในเขตบางเขน และนายยิ่งพันธ์ มนะสิการ ส.ส. พิษณุโลก 3 ที่นั่งเท่านั้นและเป็นการเริ่มต้นในฐานะฝ่ายค้านอีกครั้ง

จวบจนกระทั่งนายชวน หลีกภัย ประกาศยุบสภาฯ การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พรรคประชากรไทย จึงสามารถฟื้นฟูพรรคให้พ้นจากการเป็นพรรคต่ำลิบอีกครั้ง เมื่อมีกลุ่มของนายชัยภัคดี ศิริวัฒน์ เข้าร่วม ในครั้งนี้สามารถได้ที่นั่ง 18 ที่นั่ง และได้เข้าร่วมรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา

ศรัทธาของคนกรุงต่อประชากรไทยพลิกฟื้นกลับมาอีกครั้ง เมื่อพรรคประชาธิปไตยปัตย์เจอคดีแจก ส.ป.ก.เศรษฐกิจ ทำให้คนชั้นกลางในเมืองกรุงรับไม่ได้ ประชากรไทยจึงได้ 12 ที่นั่ง ในกรุงเทพฯ

บทบาทของพรรคประชากรไทยที่มีนายสมัครเป็นภาพหลักของพรรค ก็ยังคงดำเนินกิจกรรมในลักษณะไม่ทิ้งเพื่อน เกาะกลุ่มพรรคร่วมรัฐบาลอย่างเหนียวแน่น ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ก้าวสู่ปีที่ 18 ของพรรคประชากรไทย รัฐบาลของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ จึงยังมีชื่อพรรคประชากรไทยอยู่ในฐานะพรรคร่วมรัฐบาล ด้วยเสียง 18 เสียงเท่าเดิม

หากแต่ว่าเป็น 18 เสียงที่มีฐานมาจากกลุ่มปากน้ำ ของนายวัฒนา อัสวเหม กลุ่มของนายประกอบ สังข์โต และกลุ่มของนายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ เป็นหลัก หาใช่ 18 เสียงที่มีสัดส่วนอยู่ในเขตกรุงเทพฯ เหมือนเดิมอีกต่อไปไม่ เพราะสนามกรุงเทพฯ ประชากรไทยได้เพียง 4 ที่นั่ง เท่านั้น

นับจากนี้ไป ต้องจับตาดูว่าสมาชิกพรรคประชากรไทย ที่นายสมัคร ระบุว่ายังเหลืออยู่ 5 คน ประกอบด้วย นายสมัคร-นายสุมิตร สุนทรเวช, นางลลิตา ฤกษ์สำราญ, นายห้างทอง ธรรมวัฒนะ และนายสนิท กุลเจริญ จะนำพาประชากรไทยไปสู่หนใดในกติกาใหม่⁵

⁵ หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์, ฉบับลงวันที่ 21 - 27 พฤศจิกายน 2540, หน้า 25 - 27.

สถิติ ส.ส. พรรคประชากรไทย

วันเลือกตั้ง	ปี 2522 – 2539 (แยกภาค)					รวม
	กทม. กลาง	ใต้	เหนือ	อีสาน		
22 เมษายน 2522	29	2	-	1	-	32
18 เมษายน 2526	24	10	-	1	1	36
27 กรกฎาคม 2529	16	6	-	1	1	24
24 กรกฎาคม 2531	20	8	-	3	-	31
22 มีนาคม 2535	2	4	-	1	-	7
13 กันยายน 2535	2	-	-	1	-	3
2 กรกฎาคม 2538	12	4	-	2	-	18
17 พฤศจิกายน 2539	4	10	-	4	-	18

ที่มา หนังสือพิมพ์สยามโพสต์, วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540, หน้า 2.

ทำเนียบ ส.ส. ภูเก็ต

(13 กบฏพรรคประชากรไทย)

กลุ่มปากน้ำ

1. นายวัฒนา อัสวเหม (สมุทรปราการ)
2. พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ (สมุทรปราการ)
3. นายสมพร อัสวเหม (สมุทรปราการ)
4. นายพูนผล อัสวเหม (สมุทรปราการ)
5. นายมัน พัทธโนทัย (สมุทรปราการ)

-
6. นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิพงศ์ (พิษณุโลก)
 7. นายชัยศักดิ์ ศิริวัฒน์ (อุตรดิตถ์)

กลุ่มนนทบุรี

8. นายฉลอง เรี่ยวแรง (นนทบุรี)
9. นายประกอบ สังข์โต (นนทบุรี)
10. นายสำเร็จ อัจฉริยะประสิทธิ์ (นนทบุรี)
11. นายสุชาติ บรรดาศักดิ์ (นนทบุรี)
12. นายทนุศักดิ์ เล็กอุทัย (อุตรดิตถ์)

แนวร่วม

13. นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ (พิษณุโลก)

หมายเหตุ : จากจำนวน ส.ส. ทั้งสิ้น 18 คน

วิญญู วัณญู คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิญญู วัณญู ได้แสดงความเห็นต่อประเด็นความแตกแยกระหว่าง ส.ส. ภายในพรรคประชากรไทยที่เกิดขึ้นขณะนี้ว่า สะท้อนให้เห็นปัญหาการจัดองค์กรของพรรคการเมืองไทย

ผมคิดว่าปัญหานี้มีอยู่ในพรรคการเมืองไทยในขณะนี้ทุกพรรค ที่ผ่านมามีกฎหมายพรรคการเมืองจะบังคับให้แต่ละพรรคต้องมีคณะผู้บริหารพรรค มีกฎระเบียบอะไรต่างๆ แต่ในทางความเป็นจริง ก็หนีไม่พ้นการที่พรรคมักจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลบางคนในพรรคเป็นสำคัญ

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในปัญหานี้ก็คือ ในการตั้งรัฐบาลแต่ละครั้งมักเป็นเรื่องของหัวหน้าพรรคกับเลขาพรรคเป็นผู้ตัดสินใจ สมาชิกพรรคกับกรรมการบริหารพรรคคนอื่นๆมักไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ในกรณีของพรรคประชากรไทยที่เป็นปัญหา ก็ยังเป็นปัญหาเข้าไปใหญ่

เพราะบรรดา ส.ส. ที่รวมตัวกันสนับสนุนคุณชวนเป็นนายกฯเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่สมาชิกพรรคมาแต่ดั้งเดิมเพิ่งจะมาร่วมกับพรรคเมื่อการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว หลังจากที่แตกมาจากพรรคเก่า ที่นี้พอพวกนี้เกิดไม่ยึดกับตัวบุคคล คือหัวหน้าพรรคขึ้นมา จึงเกิดเป็นความแตกแยกอย่างที่เห็น

ปัญหาว่าจะให้พรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้นอย่างไร ก็ต้องดูสภาพเดิมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เป็นอย่างไร สภาพที่เป็นอยู่ตอนนี้ไม่มีพรรคการเมืองไหนเข้มแข็งหรือ ทุกพรรคขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรคทั้งนั้น พอหัวหน้าหรือเลขานุการพรรคหลุดไปก็พังกันทุกพรรค

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงต้องการวางหลักเกณฑ์ให้พรรคเข้มแข็งขึ้นมาอย่างมีรากฐานจริงๆ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญจะวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรของพรรคการเมือง การดำเนินการของพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรจะเข้มแข็งด้วยอุดมการณ์ของพรรค ด้วยสมาชิกของพรรค ด้วยประชาชนที่สนับสนุนพรรค ไม่ใช่คุมกันด้วยวินัยพรรคที่กำหนดขึ้นมาจากคนไม่กี่คนในพรรค

วินัยพรรคทำให้พรรคเข้มแข็งอย่างจอมปลอม ถึงเวลาที่เลือกตั้งทั่วไปกันใหม่ก็เหมือนผีโพงแตกกันทุกพรรค ซื่อด้วยกัน ย้ายพรรคกันให้วุ่นวายไปหมด วินัยเป็นสิ่ง

สำคัญ เป็นสิ่งที่ทำให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง แต่วินัยพรรคไม่ได้เกิดจากการที่หัวหน้าพรรคมาสั่ง หรือบอกห้ามแตกแถวไม่เช่นนั้นจะจับออก จะไม่ได้เป็น ส.ส. มันต้องมีโครงสร้างบริหารที่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย เป็นฐานของการเกิดวินัย มีการออกความคิดเห็น มีการลงมติกันว่าจะไปทางไหน

สมาชิกพรรคถ้าไม่พอใจผู้บริหาร ก็ไล่ผู้บริหารได้ แต่ที่ผ่านไม่ใช่อย่างนั้นใครไม่พอใจก็ออกไป เพราะหัวของพรรคมันเป็นของหัวหน้าพรรค มันไม่ใช่ความเข้มแข็งจริง ระบบพรรคการเมืองในรัฐธรรมนูญใหม่ ก็มีหลักประกันอยู่เช่นเดิม คือ ถ้าพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคก็ต้องพ้นจากการเป็น ส.ส. ก็ยังมีเรื่องวินัยพรรคอยู่ แต่ว่าจะออกมติมาบังคับลูกพรรคลอยๆไม่ได้

มติของพรรคต้องมีเหตุผล ถ้ามติพรรคขัดหลักการประชาธิปไตย ขัดกับความเชื่อทางการเมือง ใช้เสียงข้างมากบีบโดยไม่ฟังเหตุผล เขาก็มีสิทธิที่จะเอาดินนั้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ เพราะฉะนั้นในระยะยาวพรรคการเมืองก็ต้องสร้างรากฐานจากสมาชิกพรรค และสร้างความพรรคดีด้วยอุดมการณ์ที่ต้องการทำงานทางการเมืองร่วมกัน ไม่ใช่ด้วยเงินหรืออะไร

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่ากรณี 12 สมาชิกพรรคประชากรไทย เมื่อเข้าสู่ระบบใหม่อย่างเต็มรูปแบบก็จะไม่เกิดอย่างนี้บ่อย คราวนี้ที่มันเกิดก็เพราะคุณสมภาร ถือว่า ตัวเองเป็นพรรค ตามหลักจะต้องมีการประชุมพรรคกัน มีหน้าซ้ำกฎบางข้อของพรรคก็เขียนด้วยซ้ำว่าขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคในการเรียกประชุม ซึ่งถ้าแกไม่มั่นใจว่ากรรมการบริหารพรรคจะเอากับแก แกก็ไม่เรียกประชุม ก็ปล่อยให้มันคาราคาซัง⁶

⁶ หนังสือพิมพ์เนชั่น สดุดีปดาห์ ; ฉบับลงวันที่ 21 -27 พฤศจิกายน 2540, หน้า 20.

นายสุขุม นวลสกุล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความขัดแย้งในพรรคประชากรไทยนั้น คงจะต้องปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ผมไม่มีข้อเสนอถึงทางออกของปัญหาขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละฝ่าย คนที่เชียร์ นายชวน หลีกภัย ก็บอกว่า นายสมัคร สุนทรเวช ทำไม่ถูก ส.ส.ของพรรค 12 คน เข้าไปเสียบแล้ว น่าจะยอม แต่คนเชียร์นายสมัครก็บอกว่า ฝ่ายนายชวนทำไม่ถูก คนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ที่จะรับผิดชอบตัวเอง เมื่อพรรคมีมติว่า ไม่เข้าร่วมรัฐบาล แต่ ส.ส. 12 ยืนยันว่า จะเข้าร่วม ก็เป็นหน้าที่ของพรรคที่จะดำเนินการไป แต่หากพรรคยินดียใจปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป สภาพก็จะเป็นอย่างนี้ พรรคประชากรไทยจะดำเนินการต่อไป ก็จำเป็นจะต้องลงโทษ 12 ส.ส. แต่การจะมีมติขั้บออก จะต้องใช้เสียง 3 ใน 4 ก็เป็นไปได้ หากจะเปลี่ยนหรือเพิ่มกรรมการ ก็จะมีปัญหาตามมาว่า เป็นความชอบธรรมหรือไม่ แต่ถ้าจะไล่ออกก็จะต้องทำอย่างนี้

ช่วงนี้เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของรัฐธรรมนูญใหม่ และกฎหมายพรรคการเมืองใหม่เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเกิดปัญหานี้ขึ้นมา แต่จุดที่เป็นต้นตอปัญหา คือการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง ไม่เป็นพรรคการเมือง คือคนที่คิดไม่เหมือนกันมารวมกัน นายสมัครก็มองอย่างนายสมัคร ก็ถือว่าไม่ผิด นายวัฒนา (อัสวเหม) ก็มองอย่างนายวัฒนา ก็ไม่ผิด ต่างคนต่างคิดว่าตัวเองถูก ไม่มีใครคิดว่าตัวเองผิด ก็ให้เดินไปตามที่แต่ละคนคิด ก็ไม่มีปัญหา แต่สะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจรับคนเข้าพรรคไม่รอบคอบ การดำเนินการของพรรคการเมืองจึงไม่มีความเป็นพรรค⁷

⁷หนังสือพิมพ์สยามโพสต์, ฉบับลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2540, หน้า 3 .

เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำที่ทำงานเกี่ยวกับการลักลอบขนน้ำมันเถื่อน (ลักลอบหรือหลีกเลี่ยง ภาษีศุลกากร)

ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการปราบปรามน้ำมันเถื่อนมาโดยตลอด สำหรับการลักลอบนำน้ำมันเถื่อนเข้าประเทศ มีฐานใหญ่อยู่ที่ “ปากน้ำ” เป็นที่รู้จักกันไปว่าเป็นบริษัทของกลุ่มปากน้ำ ตั้งบริษัทและคลังน้ำมันใหญ่อยู่ในเขตปากน้ำ แม้แต่นาย วัฒนา ก็ออกตัวว่าเป็นบริษัทของเขาเอง แต่ในทางการค้าที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ใช้ชื่อ บริษัท เจริญมั่นคง (C.M.K.) จำกัด มีนายมั่น พัชรนท์ย ใช้ชื่อเป็นผู้บริหาร ดำเนินกิจการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงจากจีนเป็นสำคัญ มีบริษัทตั้งอยู่ที่ปากน้ำ และมีสาขาอีกที่อยู่ที่เชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

วิธีการลักลอบนำน้ำมันเชื้อเพลิงเถื่อน โดยใช้ชื่อการนำเข้าเป็นของบริษัท เจริญมั่นคง จำกัด โดยมีการแจ้งการเสียภาษีศุลกากร แต่จำนวนน้ำมันที่แจ้งและนำเข้าไม่ตรงกัน โดยปริมาณน้ำมันมีจำนวนเกินกว่าที่ได้แจ้งกับกรมศุลกากร ที่สำคัญที่สุดของการลักลอบน้ำมันคือ ต้องทำเป็นขบวนการ นั่นคือ ต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องสมรู้ร่วมคิดและเป็นใจด้วย โดยแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ (สินบน) เมื่อเรือบรรทุกน้ำมันนำเข้ามาในประเทศ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเป็นผู้ตรวจสอบ โดยปริมาณน้ำมันที่นำเข้าเกินจำนวนที่แจ้งไว้ จะคิดสินบนกับเจ้าหน้าที่โดยคิดเป็นจำนวนลิตร ๆ ละ 50 สตางค์ (เท่าที่ทราบ) ปีๆหนึ่งปริมาณการนำเข้าเป็นจำนวนหลายล้านลิตร โดยในการขนถ่ายแต่ละครั้ง จะมีเจ้าหน้าที่อยู่ควบคุมประจำบนเรือ ตรวจสอบการขนถ่าย โดยกฎหมายพิเศษของศุลกากร หากมีเจ้าหน้าที่ของศุลกากรอยู่ ตำรวจน้ำจะไม่สามารถขึ้นไปตรวจสอบหรือตรวจค้นบนเรือได้ และศุลกากรก็ไม่อยากที่จะทำงานหรือร่วมตรวจค้นกับตำรวจน้ำเท่าไรนัก ด้วยกลัวจะรู้ความลับของเขาหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ

เมื่อน้ำมันเข้าสู่คลังเรียบร้อยแล้ว จะเกี่ยวข้องกับทางเจ้าหน้าที่สรรพสามิตในการตรวจคลังน้ำมันนั่นคือ ขบวนการและเครือข่ายที่ต้องร่วมมือในการตรวจสอบอีกครั้ง จะเห็นว่าที่สำคัญที่สุดคือ กระบวนการซึ่งกระทำกิจการน้ำมันเถื่อนต้องเกี่ยวข้องกับเจ้า

หน้าที่หลายฝ่าย เริ่มตั้งแต่ศุลกากร, สรรพสามิต, กรมเจ้าท่า และเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ตาม คิดดูเองก็แล้วกัน ขบวนการหรือเครือข่ายจะต้องใหญ่หรือใช้อิทธิพลขนาดไหน

มาพูดถึงเรื่องน้ำมันในคลัง ซึ่งมีจำนวนเกินที่แจ้งไว้จะมีการจำหน่ายอย่างไร เพื่อจะออกหลักฐานให้ตรงกับจำนวนที่แจ้ง การจำหน่ายน้ำมันจะขายได้หลายวิธี โดยวิธีแรก ขายให้ปั๊มน้ำมันตลอดสายของแม่น้ำเจ้าพระยา และขายให้กับเรือเล็กที่จะขอซื้อ แล้วบริษัทจะออกบิลเอาเอง การขนส่งของบริษัทฯ จะใช้เรือฟังกเกอร์, ลอบเบอร์ (เรือขนาดเล็กบรรจุน้ำมันหนึ่งหมื่นถึงหนึ่งแสนลิตร) ออกไปเติมให้เรือสินค้าต่างประเทศที่จอดลอยลำอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา, ปั๊มน้ำมันในแม่น้ำเจ้าพระยา หรือเรือต่าง ๆ หรือรถที่มาขอซื้อกับบริษัท

สำหรับวิธีที่สอง อาศัยกฎหมายพิเศษและนโยบายของรัฐในเรื่องของภาษีที่สามารถเรียกคืนได้ วิธีนี้บริษัทจะออกไปเคลมที่เกินกว่าปริมาณที่ขายน้ำมันจริง อย่างเช่น เมื่อมีเรือสินค้าต่างประเทศ, ปั๊มน้ำมันในแม่น้ำ, รถน้ำมันที่บริษัทอื่นมาขอซื้อ หรือลูกค้ารายย่อยต่างๆ สั่งน้ำมันจริงห้าหมื่นลิตร บริษัทจะส่งน้ำมันให้จริงแค่ห้าหมื่นลิตร แต่บริษัทจะเขียนในใบส่งสินค้าจำนวนหนึ่งแสนลิตร เพื่อจะได้นำไปเคลมเรียกคืนภาษีอีกต่อหนึ่ง (อันนี้สืบเนื่องมาจากก่อนหน้าปี 2536 ยังไม่มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ ในการควบคุมการขนส่งน้ำมัน บริษัทนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี 2536)

ลูกค้าของบริษัทที่เป็นซีพีว, ซาปั๋ว มีอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มบริษัทน้ำมันตะวันออกและอีสาน ส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าของบริษัทนี้

ที่เชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย วัฒนาได้ตั้งกลุ่มบริษัทเรือขนส่งไทย-จีน บังหน้า แต่มีการขนส่งลำเลียงสินค้าพิเศษ (ยาเสพติด, ของหนีภาษี ฯลฯ) ไปมาระหว่างไทย, จีน, พม่า และลาว ที่ประเทศบริษัทใช้วิธีวิ่งรถขนส่งน้ำมัน วิ่งรถเปล่าๆไม่บรรทุกน้ำมันไปยังประเทศลาว แล้วนำเอาเอกสารซึ่งมีการนำน้ำมันส่งออกไปจริงนำมาเบิกเรียกภาษีคนได้อีกต่อ แต่จากลัทธิรถน้ำมันซึ่งไปรถเปล่าเอาน้ำมันเถื่อนจากลาววิ่งลักลอบเข้ามาในไทย โดยน้ำมันดังกล่าวเป็นน้ำมันที่นำเข้ามาจากจีน ในการขายน้ำมันอย่างนี้ จะนำ

มาส่งตามลูกค้าในสายอีสานและตะวันออก จะได้กำไรตกลิตรละ 2 –3 บาท เท่ากับสามารถทำเงินได้สองต่อ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายที่มีการส่งเสริมการส่งออกมาเป็นช่องทางทำมาหากินอย่างหนึ่ง

ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปราบปรามน้ำมันเถื่อน สปนม. มานานประมาณ 2 ปีกว่าแล้วนั้น ได้ดำเนินการกวาดล้างจับกุมและออกตรวจกวดขันกลุ่มผู้ลักลอบ ได้มีผลการจับกุมกระทบกับกระบวนการขนน้ำมันเถื่อนกลุ่มปากน้ำ ปัจจุบันมี พล.ต.อ.สันต์ ศรีदानนท์ เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ มีนโยบายกวาดล้างจับกุมและกวดขันอย่างหนัก เป็นผลทำให้วัฒนาไม่พอใจ จึงไปทำการลอบบี้กับ ดร.สาธิต โพธิ์วิหค ประธานดำเนินการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับ “กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง” ซึ่ง ดร.สาธิตฯ รับผิดชอบคุมงาน สำนักงานการพลังงานแห่งชาติ ในแต่ละปีกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงจะจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์ปราบปรามน้ำมันเถื่อนโดยตรง โดยการให้ ธรรม.อนุวัติ (งบตัวนี้ไม่ต้องรายงานต่อสำนักงานงบประมาณ) การลอบบี้ของวัฒนา เพื่อขอตัดงบของศูนย์ฯ เป็นการบั่นทอนประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์ฯ ซึ่งจะไปกระทบต่อกระบวนการขนน้ำมันเถื่อนของตน สร้างความไม่พอใจให้กับหัวหน้าศูนย์ฯ (พล.ต.อ.สันต์ฯ) ซึ่งเป็นผู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ เห็นแก่ประโยชน์ของชาติแต่กลับต้องมาถูกนักการเมืองรังแก

เจ้าหน้าที่ตำรวจปากน้ำ

“เจ้าพ่อท้องถิ่น”

สำหรับอิทธิพลที่อยู่ในเขตปากน้ำ มีการเรียกเก็บเงินค่าคุ้มครองในช่วงการเลือกตั้ง เป็นการลงทุนในการเลือกตั้งด้วย โดยทำหนังสือเรียกขอสนับสนุนจากบริษัท โรงงาน และผู้ประกอบการในจังหวัด (ปากน้ำ) เพื่อใช้เฉพาะในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ลองคิดดูเอง บริษัทหรือโรงงานในปากน้ำมีจำนวนมากอาจจะมากที่สุดในประเทศก็ได้ จำนวนที่ให้จึงมีมากพอที่จะใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ทุกวิถีทาง กลุ่มปากน้ำมีอำนาจที่มีเครือข่ายกว้างขวางมาก แทรกซึมไปทั่วปากน้ำแล้ว ไม่เฉพาะแต่น้ำมันเพียงเท่านั้น สมัยก่อนวัฒนายังเปิดบ่อนอยู่ในย่านถนนพัฒนาการ ก่อนที่จะเข้ามาเล่นการเมือง วัฒนาสร้างตัวจากการทำบ่อนการพนันมาประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว ผมเคยอ่านหนังสือของ

พล.ต.ต.สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ (ยศในขณะนั้น) หนังสือเรื่อง สัมฤทธิ์ภาพทางการสืบสวน ซึ่งท่านเคยทำคดีฆ่า ส.ส.ปัตตานี ประเด็นหนึ่งที่ท่านเขียนไว้เกี่ยวกับประเด็นการสืบสวน คือ ก่อนที่ ส.ส.ปัตตานีจะถูกฆ่าได้เข้าไปเล่นเสียบในบ่อนของวัฒนา (หากสนใจก็ลองหาอ่านดูในห้องสมุดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ)

ทำไมบริษัท โรงงาน หรือผู้ประกอบการ จึงยินยอมให้ หรือด้วยวัฒนาและกลุ่มปากน้ำจัดเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมากที่สุด หากช่วยเหลือเงินเมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง ส.ส.ให้กับกลุ่มปากน้ำ ผลที่ได้รับตอบแทน คือการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต่างๆ ซึ่งให้การเกรงอกเกรงใจในบารมีวัฒนา อยู่ในเครือข่ายอุปถัมภ์เป็นจำนวนมาก เป็นการตอบแทนจากวัฒนาหรือกลุ่มปากน้ำ

การวิเคราะห์ การศึกษา กลุ่มทางการเมือง “กลุ่มปากน้ำ” อันมีวัฒนาเป็นแกนนำสำคัญ ว่าจะมีความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเป็นอย่างไร โดยการใช่วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์หรือประวัติศาสตร์หลังในพรรคชาติไทย เปรียบเทียบกับที่ดำรงสถานะในพรรคประชากรไทยมาเป็นตัวจับสำคัญ เพราะการพิจารณาอุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริง หรือความต้องการภายในสมองของเขาว่าต้องการรูปแบบการทำมาหากินรูปแบบไหน ทำให้การพิจารณาอุดมการณ์จำเป็นที่จะต้องดูในระยะที่เริ่มดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพรรคชาติไทย ที่เขาทำมาโดยตลอดเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควรว่า วัฒนาจะสนับสนุนรูปแบบการทำมาหากินรูปแบบไหน

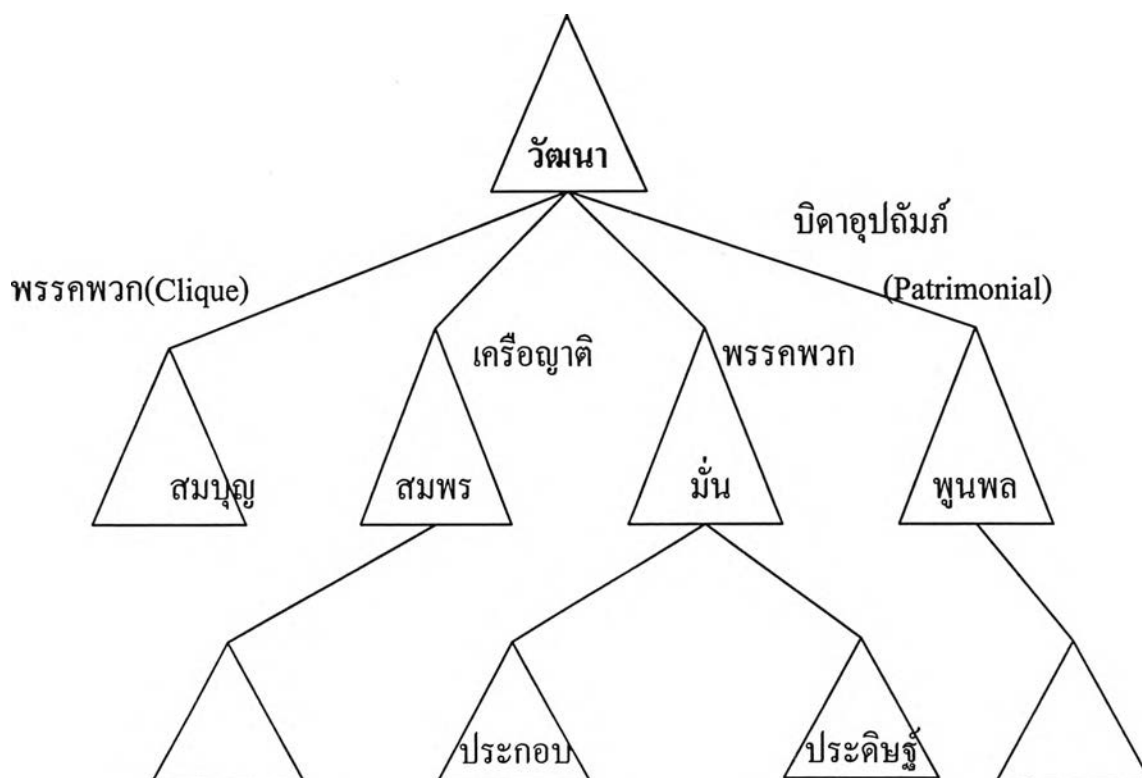
โดยประการแรก พิจารณาและศึกษาประวัติภูมิหลังของกลุ่มปากน้ำ ว่ามีปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์แบบใด

จากการศึกษาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มปากน้ำ (โดยเฉพาะที่ได้เป็น ส.ส.) มีวัฒนาเป็นผู้อุปถัมภ์สำคัญที่อยู่บนยอดปิรามิด มีทั้งผู้รับอุปถัมภ์ที่อยู่ในบริษัทของ “ระบบบิดาอุปถัมภ์” (PATRIMONIAL) โดยมีนายพูนผล อัสวเหม เป็นผู้รับอุปถัมภ์ที่สำคัญ หรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับ นายสมพร อัสวเหมล้วนเป็นความสัมพันธ์ที่กำหนดให้มาแต่กำเนิด (ASSRIBED RELATION-SHIP) เป็นข้อหนึ่งของ

ความสัมพันธ์เชิงศีลธรรม (MORAL SARCTION) ที่ยืนนาน ที่การแลกเปลี่ยนไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของสิ่งที่แลกเปลี่ยนว่าจะต้องเท่ากันในระยะเวลายึด (KEMP 1980) จึงไม่มีทางเป็นไปได้ว่านายทุนผล หรือนายสมพรแยกออกจากกลุ่มปากน้ำแต่อย่างใด แต่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ที่ดีของวัฒนา โดยไม่ต้องกังวลถึงการแยกตัวหรือกบฏแต่อย่างใด เพราะสมมุติของการแลกเปลี่ยนในลักษณะนี้จะคงทนถาวรมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนา กับ นายมัน พัทธโนทัย ซึ่งให้ภาพของความสัมพันธ์ แบบ “กลุ่มพรรคพวก” (Clique) ที่มีวัฒนาเป็นศูนย์กลาง ที่มีลักษณะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันแบบตัวต่อตัว เนื่องด้วยลักษณะของความผูกพันที่ผูกมัดพวกเขาเข้าด้วยกันนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวเป็นการเริ่มรักใคร่ชอบพอกันส่วนตัว คุได้จากความสัมพันธ์อันแนบแน่นยาวนาน ตั้งแต่เริ่มแรกที่วัฒนาเริ่มสร้างตัวมาก่อนที่จะเล่นการเมือง เมื่อมาเล่นการเมืองก็ชักชวนกันเข้ามา แม้แต่ตำแหน่งในบริษัทน้ำมัน วัฒนาก็ไว้วางใจให้นายมัน อยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร หรือการให้ตำแหน่งทางการเมืองก็ตาม ผลก็คือความสัมพันธ์ของนายมันที่มีต่อ วัฒนา เป็นความจงรักภักดี ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามที่ใกล้ชิดกันถึงขนาดเป็นเครือญาติกัน

สำหรับ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ เป็นความสัมพันธ์ ที่มีผลประโยชน์ในทางการเมือง มากกว่า ความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ในกลุ่ม เนื่องด้วยสมบุญ เพิ่งเข้าเริ่มกลุ่มปากน้ำในสมัยการเลือกตั้งครั้งหลังแล้ว การเข้ามาของสมบุญ คุเสมือนว่าเข้ามาเพื่อเพิ่มจำนวน ส.ส. ในกลุ่มปากน้ำให้มากขึ้นเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมือง ที่จะต่อรอง หรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองเสียมากกว่า

ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มปากน้ำ ที่เป็นลักษณะผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แบบกลุ่ม (patron-client cluster) ที่มีโครงสร้างและเครือข่ายขนาดใหญ่ มีหลายกลุ่ม (cluster) แต่ยังคงมีศูนย์กลาง อยู่ที่ วัฒนา คนเดียว และยังคงมีสายสัมพันธ์ ตามแนวตั้งเรียกว่า ผู้อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์ แบบปิรามิด (patron-client pyramid) อาจแสดงได้ดังนี้

เหตุจูงใจที่ทำให้กลุ่มปากน้ำ มีความสัมพันธ์กันเหนียวแน่น โดยไม่ย้ายออกจากกลุ่มปากน้ำ จะมีก็แต่กลุ่มอื่นๆ ย้ายเข้ามาร่วมด้วยเห็นจะเป็น ผลประโยชน์จำนวนมหาศาล จากการทำธุรกิจต่างๆ ของกลุ่มไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ดูเหมือนว่าสมาชิกในกลุ่มจะพึงพอใจกับผลประโยชน์ที่ได้รับมาโดยตลอด ความจงรักภักดีต่อ วัฒนา จึงมีไม่เสื่อมคลาย สถานภาพของระบบอุปถัมภ์กลุ่มปากน้ำจึงอยู่คงทน อีกประการหนึ่ง ถ้าพิจารณาจากธุรกิจของวัฒนา ซึ่งถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย และถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด สมาชิกผู้อยู่ในกลุ่มจึงต้องมีความสัมพันธ์ที่เหนือความสัมพันธ์ทั่ว ๆ ไป ในอันที่จะต้องปกป้องรักษาความลับ ฉะนั้น ความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งถึงขนาดไว้อภัยกันได้ หรือตายแทนกันได้หรือแม้แต่จะเข้าไปทำสิ่งผิดกฎหมายก็ต้องทำ

เครือข่าย หรือแควดวงของกลุ่มปากน้ำ จึงเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ ที่ผู้รับอุปถัมภ์ ตกไปหลาย ๆ ทอด โดยมีวัฒนา เป็นผู้นำเครือข่ายอุปถัมภ์ของวัฒนาขยายครอบคลุมไป ถึงเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในธุรกิจผิดกฎหมาย

โดยได้รับการคุ้มครองธุรกิจที่คนทำไม่ว่าจะเป็นน้ำมันเถื่อน บ่อนการพนัน หรืออื่น ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับผลประโยชน์เป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ หรือความเจริญก้าวหน้าในราชการ เป็นการตอบแทนความสัมพันธ์ เช่นนี้ ม.ร.ว.อศิน ทรัพย์พัฒน์ เรียกว่า “เจ้าพ่อ” เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์ ที่มักจะใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องต่อสาธารณชน อาจจะมีลูกน้องเป็นนักเลง หรือมือปืน ที่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งพร้อมจะรับใช้นาย คือ “เจ้าพ่อ” ในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมิชอบ หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นได้ ดังปรากฏใน ความสัมพันธ์เมื่ออยู่กับพรรคชาติไทย ในการทำธุรกิจน้ำมัน,บ่อน ซึ่งมีวิธีการทำมาหากิน ที่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจน เป็นบทพิสูจน์จนความเป็น “เจ้าพ่อ” ได้เป็นอย่างดี เหตุจูงใจอีก ประการหนึ่งที่สมาชิก หรือผู้รับอุปถัมภ์ของวัฒนาในกลุ่มปากน้ำไม่กล้าเป็นกบฏ อาจจะเกรงกลัวอิทธิพล หรือ อำนาจ ในความเป็น “เจ้าพ่อ” ของวัฒนาที่ได้

ประการที่สอง พิจารณา และศึกษาจากอุดมการณ์ของวัฒนาและกลุ่มปากน้ำ โดยวิเคราะห์ เปรียบเทียบ จากประวัติศาสตร์ภูมิหลัง และปฏิสัมพันธ์ ที่ดำรงเส้นทางใน พรรคชาติไทย และพรรคประชากรไทยว่า ปฏิสัมพันธ์ในพรรคชาติไทย วัฒนาและกลุ่ม ปากน้ำ มีปฏิสัมพันธ์ไปในแนวทางเดียวกันกับอุดมการณ์ของพรรคชาติไทยพอสรุปได้ว่า พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่ดึงดูดเอานักธุรกิจคนดังจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาคเหนือ กลาง และอีสาน เข้ามาร่วมเป็น ส.ส. หรือเป็นผู้สนับสนุนพรรค (ผาสูก พงษ์ไพจิตร) เช่น ชินวัตร, วงศ์วรรณ, อังกิ้นันท์, ศิลปอาชา, โพรสุธน, เทียนทอง, ประจวบเหมาะ, อิศวเหม ฯลฯ

วัฒนา เป็นหนึ่งในจำนวนมาก ของสมาชิกพรรคชาติไทย ที่มีพฤติกรรมและจุด หมาย รักษาและเสริมผลประโยชน์ทางธุรกิจของสมาชิกนักธุรกิจของพรรคชัดเจน และมี ภาพพจน์เป็นเจ้าพ่อ อันเป็นสัญลักษณ์ ของพรรคชาติไทย อย่างชัดเจน

แนวทางและวิธีทำมาหากิน ของวัฒนา และกลุ่มทางการเมืองอื่นในพรรคชาติ ไทย มีความคล้ายคลึงกัน คือ ทำมาหากินพัวพันกับธุรกิจนอกกฎหมาย หรือ การคอร์รัปชั่น โดยไม่มีจุดยืนทางจริยธรรม หรือความเป็นนักการเมืองมือสะอาด

อุดมการณ์ หรือวัตถุประสงค์ ของการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทางการเมือง ก็เพื่อมุ่งสู่ตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐมนตรี เพื่ออำนาจ เพื่อแสวงหา และส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง และพรรคพวก เท่านั้น มิใช่เกิดจากอุดมการณ์อันสูงส่ง ที่จะเข้ามาเป็นนักการเมือง เพื่อเสียดุลความสุขของคนเพื่อประชาชน

ประวัติศาสตร์พรรคชาติไทยเติบโตมาจาก กลุ่มทุนท้องถิ่นหรือกลุ่มทุนของเจ้าพ่อ เป็นกลุ่มที่ต้องต่อสู้กับโลกความเป็นจริง แต่ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อแสวงหากำไร แม้แต่วิธีการที่ผิดกฎหมาย (ที่ไม่ใช่แบบขุนนาง หรือเจ้าจากงานเขียนของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์) เรียกว่า เป็นการสะสมทุน แบบคึกค้ำบรรพ์ (วัลลภ ขุมทอง) อาทิเช่น จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นผู้ที่มีการทำมาหากิน ในรูปแบบซึ่งต้องอาศัย พรรคพวกที่เป็นเจ้าพ่อต่าง ๆ เจ้าของถิ่นต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องทำเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ เช่นเดียวกับอุดมการณ์ของวัฒนา และนั่นคืออุดมการณ์ที่แท้จริงที่เหมือนกันของวัฒนา และพรรคชาติไทย ที่ไม่ได้ประกาศชัดเจน ในนโยบายพรรค

วัฒนาและกลุ่มปากน้ำ ไม่ได้เติบโตในทางการเมืองจากความรู้ความสามารถในเชิงบริหาร แต่อาศัยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง การต่อรอง กับกลุ่มการเมืองอื่น หรือกับกลุ่มแกนนำของพรรคชาติไทย ด้วยการเป็น “กระเป๋ายา” หรือผู้สนับสนุนเงินทุนให้กับพรรคและจำนวน ส.ส. ที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นเครื่องมือต่อรอง

สรุปได้อย่างชัดเจนว่า อุดมการณ์ทางการเมืองของ วัฒนา และ กลุ่มปากน้ำคือการอาศัยพรรคการเมืองเพื่อเลือกตั้งเป็น ส.ส. และมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐมนตรีเพื่ออำนาจและส่งเสริมผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวกมิใช่เกิดจากอุดมการณ์อันสูงส่งที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองที่เสียดุลความสุขของคนเพื่อประชาชน

เพื่อทราบถึงอุดมการณ์ที่แท้จริงของวัฒนา และกลุ่มปากน้ำแล้ว หากนำมาเปรียบเทียบกับอุดมการณ์ของพรรคประชากรไทย ที่มีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค นับว่าแตกต่างกันอย่างมากจนไม่คิดว่ากลุ่มปากน้ำจะมารวมอยู่กับพรรคประชากรไทยได้

เริ่มจากจุดกำเนิดของพรรคประชากรไทย เกิดจากตัวนายสมัครเอง ที่อยากจะ เป็นหัวหน้าพรรคเสียเอง จึงแยกตัวออกจากพรรคประชาธิปัตย์ อุดมการณ์เริ่มจากตัว บุคคลคนเดียวคือ สมัคร สุนทรเวช การรวบรวมสมาชิกที่จะลงรับเลือกตั้ง ก็เลือกจาก พรรคพวก เพื่อนฝูง ที่สมัครรู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกัน แล้วชักชวนมาลงสมัครครั้งแรก ในนามพรรคประชากรไทย โดยที่แต่ละคนไม่ได้มีธุรกิจที่ร่ำรวยหรือผลประโยชน์อื่นร่วม กัน หรือจะเข้ามาปกป้องผลประโยชน์ของตนเองดังเช่นพรรคชาติไทย แต่หากเพียงความ เป็นพรรคพวกที่ต้องการช่วยให้สมัคร ชนะการเลือกตั้งโดยใช้วิธีการพูดปราศรัยเป็นวิธี การเอาชนะในการเลือกตั้งครั้งแรก

พรรคประชากรไทย จึงดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นั่นคือ อุดมการณ์ของ พรรคประชากรไทย คือ อุดมการณ์ของสมัคร นโยบาย และบทบาทของพรรค จึงขึ้นอยู่กับ คนเพียงคนเดียวคือ สมัคร

บทบาทของพรรคประชากรไทยที่มีนายสมัครเป็นภาพ หรืออุดมการณ์หลัก ของพรรค ดำเนินกิจกรรมในลักษณะไม่ทิ้งเพื่อน เกาะกลุ่ม พรรคร่วมรัฐบาลอย่างเหนียว แน่น ในลักษณะของการมี “มิตรแท้และศัตรูถาวร” ของนายสมัคร มาโดยตลอด

การตัดสินใจรับกลุ่มปากน้ำเข้าสังกัดพรรคประชากรไทย ของนายสมัคร เมื่อ ครั้งการเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน 2539 หากพิจารณาเปรียบเทียบอุดมการณ์ (จุดมุ่ง หมายทางการเมือง) ระหว่างพัฒนาและกลุ่มปากน้ำกับอุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายทางการเมือง ของพรรคประชากรไทยแล้วไม่น่าจะรวมกันได้ แต่พัฒนาและกลุ่มปากน้ำมีจุด หมายที่สำคัญคือ การอาศัยพรรคการเมืองเพื่อเข้ารับการเลือกตั้ง เพื่อเป้าหมายสูงสุดทาง การเมืองเท่านั้นมิได้สนใจ อุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายสำคัญของพรรคเป็นสำคัญแต่อย่าง ใด ประกอบกับภาวะตกต่ำของพรรคประชากรไทยเอง ที่ดูจากสถิติในการเลือกตั้งช่วง หลัง ๆ สมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. น้อยลง ครั้งเมื่อ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือก ตั้งเป็น ส.ส. เพียง 3 คน โดยได้จากเขตกรุงเทพเพียง 2 คน (จากเดิมพรรคประชากรไทย เคยได้รับความนิยมจากประชาชนในกรุงเทพมหานครสูงมาก) ต้องหันมาพิจารณา วัฒนาและกลุ่มปากน้ำ ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่สำคัญคือ ความเป็นเจ้าพ่อท้องถิ่น “ปากน้ำ” ที่

สามารถคุมคะแนนเสียงได้อย่างเหนียวแน่นมาตลอด ประกอบกับนิสัยความเป็นผู้สนับสนุนให้กับพรรค หรือ “กระเป๋ายา” ของวัฒนา นายสมัครจึงได้ตัดสินใจเลือกกลุ่มปากน้ำ เข้าร่วมสังกัดพรรค ทั้ง ๆ ที่อุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เป็นผลให้เกิดปัญหาความแตกแยกขึ้นภายหลัง เมื่อเหตุการณ์ที่ นายสมัคร เรียกกลุ่มปากน้ำ ของ นายวัฒนา ว่า “กลุ่มงูเห่า” เป็นที่น่าสังเกตในเหตุการณ์นี้คือ นอกจาก ส.ส. 5 คน แล้วยังมี ส.ส. 4 คน จากกลุ่มนนทบุรีในความรับผิดชอบของนายประกอบ สังกัด ส.ส. 2 คน เป็น ส.ส. ในจังหวัด อุตรดิตถ์ โดยความรับผิดชอบของ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ ร่วมกับ ส.ส. ไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิ์พงศ์ จากพิษณุโลก แต่คนละเขตกับ นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ (ส.ส. เก่าแก่ กลุ่มหัวเก่าของพรรคประชากรไทย) ที่น่าสนใจก็คือ ทั้ง 12 คนนี้ล้วนเป็นคนใหม่ของพรรคประชากรไทย มิใช่กลุ่มเก่าของประชากรไทย การเข้ามาของ ส.ส. 12 คนนี้จึงเป็นเพียงการรวมตัวในลักษณะกลุ่มเฉพาะกิจที่มีได้มีอุดมการณ์เดียวกับกลุ่มเก่าอย่างเห็นเด่นชัด คือ “มิได้สนับสนุนตัวบุคคลคือ หัวหน้าพรรค” เพียงแต่มีอุดมการณ์ในการอาศัยพรรคประชากรไทยลงเลือกตั้ง และดำรงสถานะของกลุ่มตน เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่นเดียวกับกลุ่มปากน้ำ

“...พื้นฐานของงู 12 ตัว มีรากฐานความเป็นมาอย่างไร คำตอบก็คือ งู 5 ตัว เป็น ส.ส. ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยความรับผิดชอบของนายวัฒนา อัสวเหม งู 4 ตัว เป็น ส.ส. ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยความรับผิดชอบของนายประกอบ สังกัด งู 2 ตัว เป็น ส.ส. ในพื้นที่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยความรับผิดชอบของ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ ขณะที่งูอีก 1 ตัว คือ นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิ์พงศ์ เป็น ส.ส. ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก แต่คนละเขตกับนายยิ่งพันธ์ มนะสิการ น่าสนใจเป็นอย่างมากที่ทั้ง 12 คน ล้วนเป็นคนหน้าใหม่ในพรรคประชากรไทย นายประกอบ สังกัด เพิ่งเป็น ส.ส. จากการเลือกตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2538 ในขณะที่ นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิ์พงศ์ เคยอยู่พรรคชาติไทยและพรรคชาติพัฒนา มาก่อน มิใช่ต้องกล่าวถึงกลุ่มของนายวัฒนา อัสวเหม และนาย

ชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ ฐทั้ง 12 ตัวนี้ อาจใหม่ สดและซิง ๆ สำหรับพรรค
ประชากรไทย แต่ก็เก่าและเก่าเป็นอย่างยิ่งจากพรรคการเมืองอื่น”⁸

⁸ หนังสือพิมพ์มติชน, ฉบับลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2540 : หน้า 3.